

Handläggare
Carina Cronwall
Telefon: 0850822310

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
2018-11-22

Färdplan för ett Stockholm för alla

Yttrande till kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

I remissen från kommunstyrelsen lämnas förslag på en *Färdplan för ett Stockholm för alla* i syfte att fokusera resurser för att uppnå en socialt hållbar utveckling och stärka styrningen mot *Vision 2040 – Ett Stockholm för alla*. I färdplanen identifieras strategier för att mobilisera stadens nämnder och bolagsstyrelser kring åtgärder som stärker en socialt hållbar utveckling. Färdplanen syftar också till att göra det tydligt för externa aktörer hur staden ser på dessa utmaningar. Stadsledningskontorets (SLK) tjänsteutlåtande innefattar resonemang om prioriterade etappmål på vägen mot ett Stockholm för alla. Färdplanen innehåller analyser och förslag för att stärka människors utveckling, hälsa och livschanser inom de fyra målområdena uppväxt och utbildning, arbete och företagande, boende och stadsmiljö samt demokrati och trygghet. Inom varje målområde föreslås strategier.

Förvaltningen anser att en färdplan för stadens utveckling kan tjäna ett gott syfte för att konkretisera visionen och göra budgeten och nämndernas ettåriga verksamhetsplaner närmare knutna till visionen. Det är dock av stor vikt att klargöra huruvida långsiktiga strategi- och måldokument är giltiga och har bärighet även efter ett politiskt majoritetsskifte i staden. Förvaltningen har även synpunkter och förslag rörande att personer med funktionsnedsättning behöver synliggöras, om samverkan med externa aktörer och om strategierna för uppväxt och utbildning, boende och stadsmiljö samt demokrati och trygghet.

Ärendets beredning

Ärendet är berett inom administrativa avdelningen, avdelningen för förskola, avdelningen för samhällsplanering, avdelningen för social omsorg och avdelningen för äldreomsorg. Pensionärsrådet har behandlat ärendet den 14 november och rådet för funktionshinderfrågor den 20 september och den 15 november 2018. Rådet för funktionshinderfrågor har avgett en skrivelse som ligger som bilaga i detta ärende. Ärendet behandlas i förvaltningsgruppen den 13 november 2018.

Ärendet

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, strategin för genomförande av kommissionens åtgärder och Vision 2040- En stad för alla

Kommunfullmäktige beslutade i stadens budget för 2015 att inrätta en kommission för ett socialt hållbart Stockholm. Kommissionens uppdrag är att analysera skillnader i livsvillkor i Stockholm och lämna förslag till åtgärder för en jämlik och socialt hållbar stad. I september 2015 beslutade kommunfullmäktige om organisation och genomförande av Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. I samband med detta anmäldes rapporten *Skillnadernas Stockholm*. Från hösten 2015 har kommissionens arbete utvecklats genom fördjupningsrapporter med åtgärder för att minska skillnader i livsvillkor i Stockholm.

I juni 2016 beslutade fullmäktige om en strategi för genomförande av kommissionens åtgärder. En bärande del i strategin är integreringen av kommissionens analyser och åtgärder i stadens budgetprocess. Strategin pekade också på möjligheterna till finansiering genom stadens sociala investeringsfond och på behovet av samordning med andra processer såsom stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsprogram.

I maj 2017 beslutade kommunfullmäktige att godkänna en lägesrapport från kommissionens arbete.

Kommunfullmäktige har fattat beslut om en långsiktig inriktning för Stockholms stad i form av *Vision 2040 – En stad för alla*. Visionen beskriver en långsiktig utveckling i ekologiskt, ekonomiskt, socialt och demokratiskt perspektiv. En del av stadens vision beskriver en socialt sammanhållen stad. Detta har varit en utgångspunkt för kommissionens analyser och föreslagna rekommendationer.

Färdplan för ett Stockholm för alla

I kommunfullmäktiges budget 2018 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att utarbeta en färdplan för ett Stockholm för alla med utgångspunkt i kommissionens arbete. Enligt uppdraget ska färdplanen identifiera etappmål för staden fram till år 2040. I remissupplagan av *Färdplan för ett Stockholm för alla* är inte etappmålen inarbetade. Etappmålen presenteras i stället i SLK:s tjänsteutlåtande. Målsättningen är att gapet mellan den långsiktiga visionen och de årliga prioriteringarna i stadens budget ska slutas.

Arbetet med färdplanen har bedrivits inom stadsledningskontoret i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser. De utvecklingsledare som varit ansvariga för kommissionens fördjupningsrapporter har representerat arbetsmarknads-, utbildnings-, socialtjänst- och stadsbyggnadsnämnden. I kommissionens hela organisation har flertalet av stadens nämnder och bolagsstyrelser varit representerade. Analyser och förslag i kommissionens rapporter grundar sig på de underlag som fristående forskare har bidragit med. På så sätt har man verkat för en bred förankring.

Utgångspunkten för färdplanen är en samlad analys av de sociala utmaningar som staden står inför, beskrivna utifrån de analyser som genomförts av kommissionen åren 2015–2018. För att stärka styrningen mot *Vision 2040 – Ett Stockholm för alla* identifierar färdplanen strategier som ska mobilisera stadens nämnder och bolagsstyrelser på medellång sikt.

Färdplanen fyller ytterligare en funktion. De sociala utmaningar staden står inför kräver samverkan, inte bara inom staden, utan även med näringsliv och civilsamhälle. Färdplanen syftar till att göra det tydligt för externa aktörer hur staden ser på utmaningarna och vad som är prioriterat att samlas omkring.

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande föreslås att alla stadens nämnder och bolagsstyrelser får i uppdrag att arbeta i färdplanens riktning och beakta underlaget i sina verksamhetsplaner. Färdplanen bör ges en särskilt stark ställning som underlag för prioriteringar i budget.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Administrativa avdelningen

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Färdplanen är indelad i fyra huvudsakliga målområden som staden bör rikta in sig mot för att främja en socialt hållbar utveckling och skapa jämlika livsvillkor. Dessa målområden motsvarar de utvecklingsområden utifrån vilka den sociala hållbarhetskommisionen organiserades och täcker in väsentliga

livsområden eller faktorer som är grundläggande för människors utveckling, hälsa och livschanser.

Målområdena relaterar till inriktningar inom *Vision 2040* liksom inriktningsmål och verksamhetsmål i kommunfullmäktiges budget 2015–2018.

De målområden som färdplanen utgår ifrån är:

- Uppväxt och utbildning
- Arbete och företagande
- Boende och stadsmiljö
- Demokrati och trygghet

Etappmål

Nedan redovisas SLK:s förslag till prioriterade etappmål för varje utvecklingsområde som ligger i färdplanen. De prioriterade etappmålen ska ha ett längre tidsperspektiv än budgetens ettåriga, men en kortare tidshorisont än år 2040, då visionen ska vara uppnådd. Kring år 2025-2030 nämns som en lämplig tidpunkt för måluppfyllelse. De redovisade etappmålen föreslås beaktas i kommunstyrelsens upprättande av förslag till budget. Etappmålen kan också konkretiseras i de KF-indikatorer som läggs fast i kommande års budgetar och därmed integreras i ILS.

Etappmål Uppväxt och utbildning

En avslutad gymnasieexamen är i praktiken en miniminivå på Stockholms arbetsmarknad och är därför en viktig förutsättning för goda livsvillkor genom hela livet. En förutsättning för att nå dit är att eleverna lämnar årskurs nio med behörighet att söka till gymnasiet.

Följande prioriterade etappmål identifierats:

- Andel av eleverna i årskurs 9 i Stockholms stads grundskolor som har behörighet till nationella program i gymnasieskolan ökar.

Etappmål Arbete och företagande

För att etablera sig på arbetsmarknaden och öka sina chanser till välbefinnande och hälsa behöver unga i hela staden ha möjligheter att arbeta eller studera. Fokus bör därför läggas på den grupp som inte gör någotdera.

Följande prioriterade etappmål identifierats:

- Andelen unga som varken arbetar eller studerar har tydligt minskat

Etappmål för boende och stadsmiljö

Hur och var stadsutveckling sker är en viktig del i arbetet med att skapa en mer sammanhållen och hållbar stad. Ett ökat bostadsbyggande i fokusområden och strategiska samband stärker förutsättningarna för kultur- och idrottssatsningar, arbetsplatser och företagande, utbildning och service i stadens yttre delar. Stockholms arbetsplatser är inte jämnt fördelade över staden, och obalansen är till ytterstadens nackdel. Det innebär att dagbefolkningen blir snedfördelad inom staden liksom underlaget för lokal handel och företagande. Det ska finnas goda förutsättningar för bostäder, arbetsplatser och service i stadens alla delar. I och med de stora infrastruktursatsningar som nu planeras finns förutsättningar för en bättre balans i staden avseende dagbefolkning, service och företagande.

Följande prioriterade etappmål identifierats:

- En ökad andel av bostadsbyggandet har skett i översiktsplanens fokusområden och strategiska samband
- Fler arbetsplatser har tillkommit i ytterstaden

Etappmål för demokrati och trygghet

Tillit är avgörande för en stark demokrati. Personer som är trygga i vardagen och känner tillit till andra människor är mer delaktiga i samhället, vilket också är grundläggande för människors välbefinnande. Likaså är förtroendet för offentliga institutioner viktigt för ett välfungerande samhälle. Ett högt förtroende ger stadens institutioner legitimitet. Alla stadens förvaltningar och bolag ska sträva mot ett ökat förtroende från medborgarna.

Följande prioriterade etappmål identifierats:

- Andelen stockholmare som känner sig otrygga i sitt bostadsområde minskar
- Andelen stockholmare som har lågt förtroende för stadsdelsnämnden minskar

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Administrativa avdelningen

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Vägval för en social hållbar utveckling – färdplanens strategier

För att skapa en tydlig inriktning i arbetet med att nå en socialt hållbar utveckling i linje med *Vision 2040 – Ett Stockholm för alla*

har ett antal strategier tagits fram i färdplanen. Dessa strategier utgår ifrån de mest prioriterade utmaningarna inom de fyra målområdena. Strategierna riktar sig till alla stadens nämnder och bolagsstyrelser men ska också göra det tydligt för externa samverkansaktörer hur staden ser på utmaningarna och vad som är prioriterat att samlas kring för att främja en socialt hållbar utveckling. I det följande framgår strategiernas rubriker, deras innehåll utvecklas i färdplanen.

Följande strategier är prioriterade inom **uppväxt och utbildning**:

- I. Prioritera tidiga och förebyggande insatser till utsatta barn och deras familjer
- II. Öka deltagandet och stärk likvärdigheten i förskolan
- III. Minska skolsegregationen genom att främja en socialt blandad elevsammansättning
- IV. Förebygg skolmisslyckanden och öka likvärdigheten mellan skolor
- V. Utveckla det kollegiala lärandet och ledarskapet vid stadens skolor
- VI. Tillhandahåll ett bredare och mera tillgängligt fritidsutbud för att nå fler unga

Följande strategier är prioriterade inom **arbete och företagande**:

- I. Få fler kortutbildade att fullfölja en väl anpassad vuxenutbildning
- II. Stärk kopplingen mellan skola och arbets- och samhällsliv
- III. Underlätta inträdet till arbetslivet genom riktade stödinsatser samt arbetsmarknads- och yrkesutbildningar
- IV. Stockholms stad som arbetsgivare ska främja ett inkluderande arbetsliv
- V. Stärk samverkan med privat näringsliv i arbetet med svaga grupper etablering på arbetsmarknaden
- VI. Utveckla förutsättningarna för företagande i ytterstaden

Följande strategier är prioriterade inom **boende och stadsmiljö**:

- I. Öka tillgången till bostäder för resurssvaga hushåll
- II. Främja socialt blandade bostadsområden
- III. Fokusera resurser och samla kraft kring fokusområden och strategiska samband
- IV. Säkerställ en väl gestaltad och omhändertagen stadsmiljö i hela staden
- V. Använd mark- och planprocessen för att aktivt främja socialt värdeskapande

Följande strategier är prioriterade inom **demokrati och trygghet**:

- I. Stärk civilsamhällets möjligheter att vara en kraft för demokratisk förankring och lokal utveckling
- II. Fördjupa dialogen med medborgare och främja ett jämlikt medskapande
- III. Säkerställ ett tillitsfullt bemötande i kontakten med medborgare och brukare
- IV. Stärk det systematiska arbetet mot diskriminering
- V. Rikta tidiga sociala insatser till unga i riskzonen för kriminalitet
- VI. Främja trygghet i det offentliga rummet genom brottspreventiva åtgärder

Synpunkter och förslag

Allmänt om färdplanen

Att anta en färdplan för stadens utveckling som överbryggat gapet mellan den långsiktiga visionen och den årsvisa budgeten kan tjäna ett gott syfte för att konkretisera visionen och göra budgeten och nämndernas ettåriga verksamhetsplaner närmare knutna till visionen. Det är dock av stor vikt att klargöra huruvida långsiktiga strategi- och måldokument är giltiga och har bärighet även efter ett politiskt majoritetsskifte i staden.

Ett syfte med färdplanen är att göra det tydligt för externa aktörer hur staden ser på utmaningen att stärka en socialt hållbar utveckling. Det framkommer inte hur staden avser att samverka med externa aktörer eller på vilket sätt samverkan har skett i framtagandet av färdplanen. Det vore intressant att se närmare på hur Färdplanen anknyter till den av landstinget framtagna regionala utvecklingsplanen för Stockholm, RUF5 2050, vars syfte är att ”uttrycka regionens samlade vilja och fungera som en gemensam plattform för regionens aktörer och för samverkan inom Stockholms län och med länen i östra Mellansverige”.

I färdplanen lyfts att personer med funktionsnedsättning i flera avseende har ojämlika villkor. Barn och unga med funktionsnedsättning deltar i fritidsaktiviteter i lägre omfattning än andra. Unga med funktionsnedsättning har generellt svaga eller sjunkande studieresultat. Andelen personer med funktionsnedsättning som träder in på arbetsmarknaden är mycket låg. I den strategiska delen av färdplanen skymtar några relativt, svepande och mindre konkreta åtgärdsförslag fram riktade mot de ojämlikheter som råder för personer med funktionsnedsättning. Inget av förslagen på prioriterade etappmål uppmärksammar särskilt

funktionsnedsättning. Förvaltningen menar att färdplanens strategier behöver bli tydligare när det gäller riktade åtgärder för målgruppen och dessa bör följas upp genom att etappmål sätts så att funktionsnedsatta synliggörs.

Uppväxt och utbildning

Förebyggande föräldrastöd betonas i förlaget som en viktig strategi för att motverka en negativ utveckling hos barn och unga.

Familjecentraler och hembesöksprogram är exempel på verksamheter som utvecklats i sammanhanget. Förvaltningen vill understryka vikten av att fortsätta utveckla samverkan mellan förskola, socialtjänst och landsting för att ytterligare stärka det förebyggande föräldrastödet.

I färdplanen betonas förskola och skola som betydelsefulla för barn och ungas utveckling samt utbildning som den enskilt viktigaste faktorn för att bryta socialt utanförskap. Förvaltningen instämmer i att likvärdighet mellan olika förskolor och skolor bör prioriteras och att stadens resurser bör fördelas så att de kan kompensera ojämlika förutsättningar.

En förutsättning för utveckling och lärande är möjligheten till kommunikation och ett fungerande språk. De flesta barn tillbringar under den period i livet då språket befästs, en stor del av dagen i förskola. Förskolans roll för barnets språkliga utveckling och grund för framtida förutsättningar för lärande blir därmed stark. Förvaltningen vill därför särskilt lyfta vikten av pedagogernas kompetens om barns språkutveckling. Särskild betydelse har detta avseende kompetens om flerspråkiga barns språkutveckling för barn med annat modersmål än svenska.

Förvaltningen menar att de strategier som färdplanen lyfter om pedagogiskt ledarskap, förskollärlärd undervisning och pedagogernas kompetens skulle kunna förstärkas för att ytterligare främja och stärka likvärdighet mellan verksamheterna.

Fritiden spelar en stor roll i barn och ungas liv och förvaltningen håller med om att stadens fritidsverksamheters kvalitet kan höjas genom viss stadsövergripande styrning och samordning. Förvaltningen menar att det mycket angeläget att utveckla och skapa fritidsaktiviteter och verksamheter med hög kvalitet som är anpassade för unga med funktionsnedsättning.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Administrativa avdelningen

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Boende och stadsmiljö

För att möta behovet av bostäder måste staden hålla en hög byggtakt. Samtidigt som staden växer med fler bostäder och arbetsplatser är det av stor vikt att stadsmiljön utvecklas i samma takt. Genom att stadsdelsförvaltningarna får en tydligare roll i

stadsplaneringen kan barnperspektivet tryggas bland annat i fråga om en god utomhusmiljö inom förskoleverksamheten.

Den demografiska utvecklingen med en ökad andel äldre är en stor utmaning för staden som ställer krav på ett äldreperspektiv i all planering. Detta för att äldre ska kunna leva ett aktivt och självständigt liv samt vara delaktiga och kunna vara med och påverka utvecklingen i samhället.

En viktig aspekt som tas upp i färdplanen är att det behöver byggas fler ändamålsenliga bostäder för äldre och att flytterbjudanden ska utvecklas som stimulerar rörlighet. Andra viktiga aspekter är till exempel tillgänglig utemiljö, kollektivtrafik och samhällsservice. Förvaltningen anser att färdplanen bör förstärkas med ett tydligare äldreperspektiv. Stadens strategi för en Äldrevänlig stad kan vara en utgångspunkt.

Demokrati och trygghet

Ett av de prioriterade etappmålen för demokrati och trygghet är att andelen stockholmare som har lågt förtroende för stadsdelsnämnden ska minska. Indikatorn hämtas idag från stadens demokratiundersökning där respondenter uttalar sig om sitt förtroende för stadsdelarnas verksamheter oavsett om det har personlig erfarenhet av verksamheten eller ej. I brukarundersökningarna har de tillfrågade egen erfarenhet av verksamheterna och där är förtroendet i regel mycket högt, betydligt högre än i demokratiundersökningen. Förvaltningen anser att de är problematiskt att ha ett nyckeltal för ett prioriterat etappmål som endast i viss utsträckning mäter något som förvaltningen kan påverka.

I det alltmer digitaliserade samhället och att kontaktvägarna med myndigheter i hög grad sker digitalt finns stor risker att grupper som inte har digital kompetens såsom t.ex. äldre och nyanlända inte får sina behov tillgodosedda, känner missnöje och utanförskap. Att staden har en tillgänglig och anpassad information och kommunikation för att möta olika målgruppers behov och förutsättningar är därför av största vikt.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning Administrativa avdelningen

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

När det gäller samverkan med civilsamhället nämns att människors engagemang idag allt oftare förefaller att organiseras i löst sammansatta nätverk och rörelser, istället för i traditionella föreningar. Samtidigt är samverkansformer och bidragsgivning i dagsläget ofta knuta till föreningar. Här finns behov av att hitta

samverkansformer som följer med i utvecklingen och ger en större flexibilitet utan att samtidigt bli rättsosäkra och odemokratiska.

Förvaltningen instämmer i att situationellt preventiva insatser ska prioriteras för att stärka tryggheten i staden. God samverkan är avgörande för ett lyckat trygghetsarbete då det är många aktörer som har rådighet och ansvar för olika delar i det offentliga rummet. Aktörer från både offentlig och privat sektor bör bjudas in att delta. Centrumägare, fastighetsägare, lokala handlare, företagarföreningar och föreningslivet är viktiga resurser i det trygghetsskapande arbetet. Det är centralt att den interna samverkan mellan stadens nämnder och bolag fungerar. För att möjliggöra detta krävs det att en aktör i samverkan har ett samordnande uppdrag. Den utpekade samordnaren behöver ett tydligt mandat och resurser för att skapa kontinuitet och följa upp insatsernas effekter och resultat.

Det är viktigt att det lokala perspektivet finns med i planering och genomförande av trygghetsskapande insatser, därför är det positivt om det fortsättningsvis finns särskilt avsatta medel för att göra fysiska investeringar som ska öka tryggheten i staden.

Anders Carstorp
stadsdelsdirektör

Toni Mellblom
avdelningschef

Bilagor

1. Färdplan för ett Stockholm för alla (remissutgåva)
2. SLK:s tjänsteutlåtande Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, Färdplan för ett Stockholm för alla
3. Rådet för funktionshinderfrågors skrivelse

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, stadsdelsdirektör	2018-11-07
Toni Mellblom, avdelningschef	2018-11-07